

Økonomisk Analyse

Efterlønsordningen i dag

For at kunne gå på efterløn forudsætter det blandt andet, at man er medlem af en a-kasse og har betalt efterlønsbidrag i 30 år. Der er i dag omkring 500.000 personer, som er med i efterlønsordningen. Det svarer til 27 pct. af a-kassemedlemmerne. Tidligere var 80 pct. af a-kassemedlemmerne medlem af efterlønsordningen og betalte efterlønsbidrag.

Når færre i dag er medlem af efterlønsordningen, skal det både ses i lyset af, at mange har valgt at melde sig ud af ordningen, og at færre melder sig ind i ordningen. I 2012 var det eksempelvis muligt at hæve sit indbetalte efterlønsbidrag skattefrit. Den mulighed benyttede omkring 500.000 personer.

Mere end to ud af tre, som betaler efterlønsbidrag i 2016, er over 50 år, og vil nå efterlønsalderen inden for de næste 15 år. Det er i særlig grad faglærte og personer med en mellemlang videregående uddannelse, som er medlem af efterlønsordningen.

De 30-39-årige, som betaler efterlønsbidrag i dag, er et billede på, hvordan ordningen vil se ud på den lidt længere bane. I denne aldersgruppe er det 12 pct., der indbetaler til efterlønsordningen. Godt 20 pct. af skolelærerne og pædagogerne i a-kasserne betaler efterlønsbidrag, og det er således fagforbundene med den højeste tilslutning til ordningen.

I det hele taget er gruppen med en mellemlang videregående uddannelse, som blandt andet omfatter lærere og pædagoger, overrepræsenteret blandt de yngre medlemmer af efterlønsordningen. Omvendt er ufaglærte og personer med en lang videregående uddannelse underrepræsenterede. Blandt 30-39-årige har 3F's og Akademikernes a-kasser antalmæssigt flest medlemmer af efterlønsordningen og repræsenterer hver især 10 pct. af alle medlemmer af ordningen.

1. Medlemmer af efterlønsordningen gennem tiderne

Blandt alle 30-59-årige er det knap 80 pct., som er medlem af en a-kasse. Tilslutningen til a-kasserne har været stabil over perioden 1999-2016.¹ Personer, som er medlem af en a-kasse, kan vælge at betale efterlønsbidrag og være berettiget til at gå på efterløn, når de når efterlønsalderen. Det kræver, at de har betalt efterlønsbidrag i 30 år.

Efterlønsordningen er blevet ændret flere gange. I 1999 blev efterlønsbidraget eksempelvis indført, mens man tidligere blev efterlønsberettiget, hvis man blot havde været medlem af en a-kasse i en årrække. Med *Velfærdsaftalen 2006* blev det aftalt at levetidsindeksere folkepensions- og efterlønsalderen. Og med *Tilbageføringsaftalen 2011* blev det aftalt at fremrykke forhøjelsen af efterlønsalderen og pensionsalderen og afkorte efterlønsperioden gradvist fra 5 til 3 år. Samtidig er der ændret i de økonomiske incitamenter for at tilskynde flere til at udsætte eller afholde sig fra at gå på efterløn.

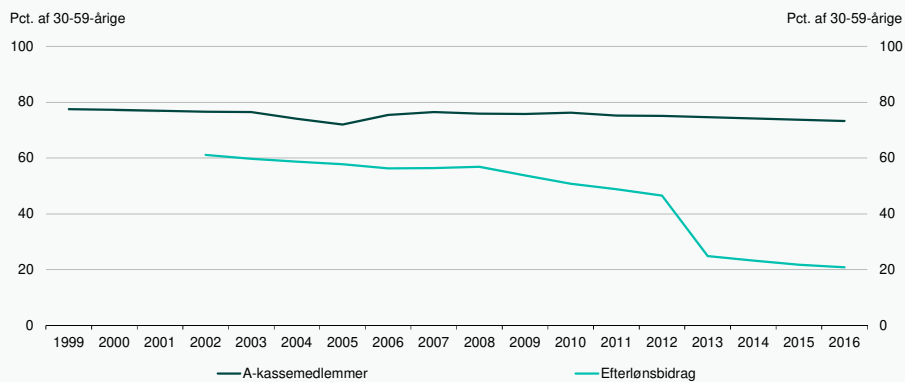
Endelig er der i to omgange blevet åbnet for, at medlemmer af efterlønsordningen frivilligt har kunnet få indbetalte efterlønsbidrag udbetalt skattefrit mod at frasige sig retten til efterløn. Det gjorde sig senest gældende i første halvår 2018. Der tages i denne analyse forbehold for, at der endnu ikke foreligger statistikker, som viser hvem der er trådt ud af ordningen i denne periode. Derimod udnytter analysen, at man fra den 2. april til og med den 1. oktober 2012 kunne få udbetalt sit efterlønsbidrag. Det betød, at omkring 500.000 personer alene i 2012 fik udbetalt deres efterlønsbidrag.

Der er således flere årsager til, at færre a-kassemedlemmer i dag betaler efterlønsbidrag. Andelen er faldet fra 60 pct. i 2002 til 20 pct. i 2016, jf. figur 1.

¹ Se i øvrigt Forsikring mod ledighed, Økonomisk Analyse nr. 32 april 2018.

Figur 1

Medlemmer af a-kasser og efterlønsordningen, 1999-2016

Anm.: Andelen af 30-59-årige kan først opgøres konsistent fra 2002, jf. boks 1.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

I det følgende analyseres, hvordan medlemmerne af efterlønsordningen har ændret sig siden år 2002.

På baggrund af registerdata er det muligt at belyse medlemmer af efterlønsordningen, som betaler efterlønsbidrag, fra 2002 og frem, jf. boks 1.

Boks 1

Efterlønsordningen

Efterlønsordningen blev indført i 1979. Formålet var at give ældre og nedslidte a-kassemedlemmer mulighed for at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet som 60-årige og gøre plads til unge, som oplevede høj arbejdsløshed. Det har senere hen vist sig at beskæftigelsen generelt tilpasser sig arbejdsudbuddet, og præmissen om at der er en fast mængde job er forkert.

En del af finanslovsaftalen for 1999 indeholdt en ændring af efterlønsordningen for at øge tilskyndelsen til at blive på arbejdsmarkedet efter efterlønsalderen. Der introduceredes blandt andet en skattefri præmie, som kunne opnås ved fortsat beskæftigelse efter det 62. år. Den skattefri præmie vokser med antallet af timer, som den efterlønsberettigede har arbejdet efter sin 62 års fødselsdag. Der blev også indført et efterlønsbidrag, som er 508 kr. pr. måned for en fuldtidsforsikret (2019-niveau).

Personer, som ønsker at kunne gå på efterløn, skal have betalt efterlønsbidrag i 30 år, og senest begynde indbetalingerne når de fylder 30 år. Med *Velfærdsaftalen 2006* og *Tilbagetrækningsaftalen 2011* stiger efterlønsalderen gradvist fra 60 til 64 år samtidig med, at efterlønsperioden afkortes fra 5 til 3 år frem mod 2023. Efterlønsalderen er herefter 3 år før folkepensionsalderen. Efterlønsalderen vil fortsætte med at stige, når det besluttes at øge folkepensionsalderen, som følge af den aftalte levetidsindeksering. I 2027 vil efterlønsalderen således være steget til 65 år.

Reformerne af efterlønsordningen har også skærpet modregningen i den udbetalte efterløn. I reglen sker der modregning i den udbetalte efterløn af både private og arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger og uanset om pensionerne udbetales i efterlønsperioden eller ej.

Det har ad flere omgange været muligt at få tilbagebetalt sit efterlønsbidrag skattefrit, hvis man træder ud af ordningen og opgiver retten til efterløn. Senest har man i perioden 1. januar – 30. juni 2018 kunne hævde sit efterlønsbidrag skattefrit. Det samme gjorde sig gældende 2. april – 1. oktober 2012.

Man skal være medlem af en a-kasse for at være med i efterlønsordningen. I denne analyse benyttes oplysninger om a-kassemedlemskab ultimo hvert år (før 2007 ultimo november måned hvert år). Oplysninger om efterlønsbidrag stammer fra indberetning fra a-kasserne til Danmarks Statistiks indkomstregister.

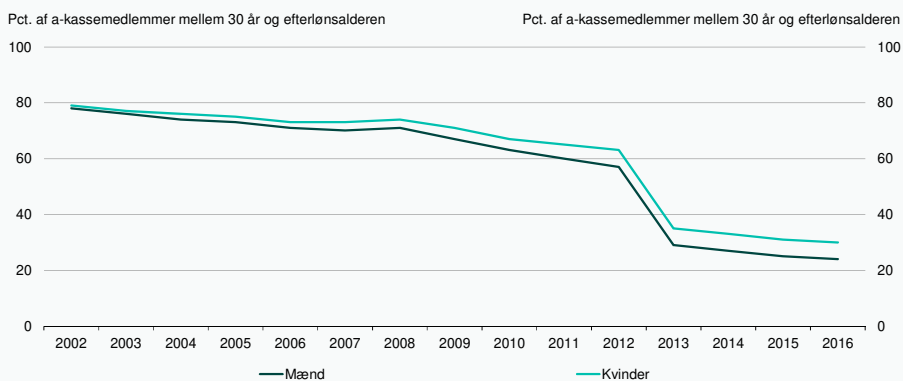
Det er dog muligt at være hvilende medlem, som ikke betaler efterlønsbidrag (have bidragsfri periode). Det gælder for eksempel, hvis man allerede har betalt efterlønsbidrag i 30 år, men endnu ikke har nået efterlønsalderen. De hvilende medlemmer indgår ikke i nærværende analyse. De hvilende medlemmer udgør ca. 10 pct. af alle medlemmer. Det vurderes ikke at ændre analysens resultater, at de ikke indgår.

Før 2002 er der nogle væsentlige a-kasser, som har ufuldstændige indberetninger af efterlønsbidrag. Derfor er 2002 valgt som det første sammenligningsår. Seneste år med dækkende registerdata er 2016, som er det andet sammenligningsår.

A-kasserne har over 1,7 mio. medlemmer, der er i alderen 30 år og under efterlønsalderen. Det er nogenlunde samme andel 30-59-årige mænd og kvinder, som betaler efterlønsbidrag. Det gælder over hele perioden 2002-2016, jf. figur 2.

Figur 2

Efterlønsbidrag blandt mænd og kvinder, 2002-2016

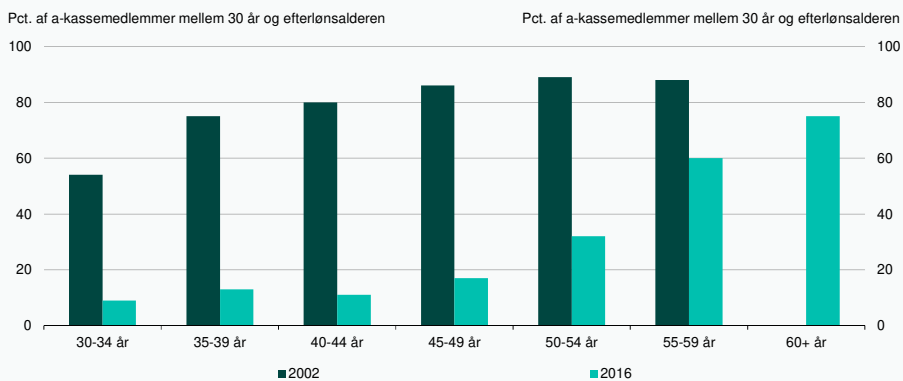

Anm.: Medlemmer af en a-kasse mellem 30 år og efterlønsalderen.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Der er færre i alle aldersgrupper, som i dag betaler efterlønsbidrag. Faldet er størst for personer i 30-44-årsalderen. Særligt for 40-44-årige, hvor det tidligere var 80 pct., som betalte efterlønsbidrag, mens det nu kun gør sig gældende for cirka 12 pct., jf. figur 3.

Figur 3

Efterlønsbidrag efter alder, 2002 og 2016

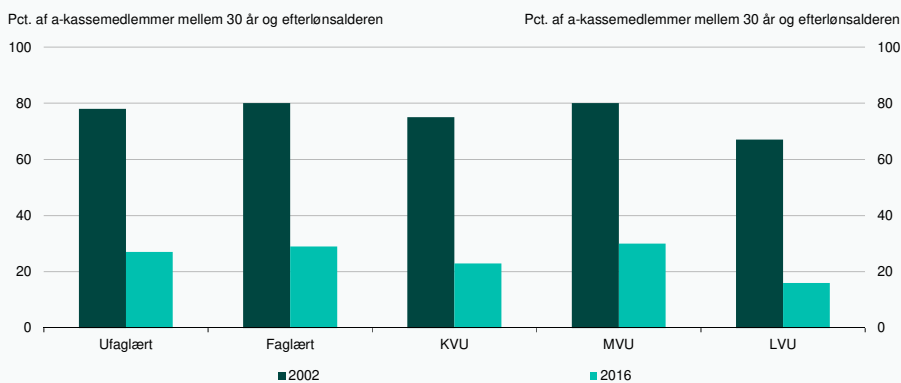

Anm.: Medlemmer af en a-kasse mellem 30 år og efterlønsalderen.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Faldet i andelen, som betaler efterlønsbidrag, er også udbredt på tværs af uddannelsesniveau. For både ufaglærte, faglærte og personer med en kort og mellemlang uddannelse var det omkring 80 pct., som betalte efterlønsbidrag i 2002. Andelen udgør i 2016 20-30 pct. for alle fire uddannelsesretninger, jf. figur 4.

Figur 4

Efterlønsbidrag efter uddannelsesniveau, 2002 og 2016

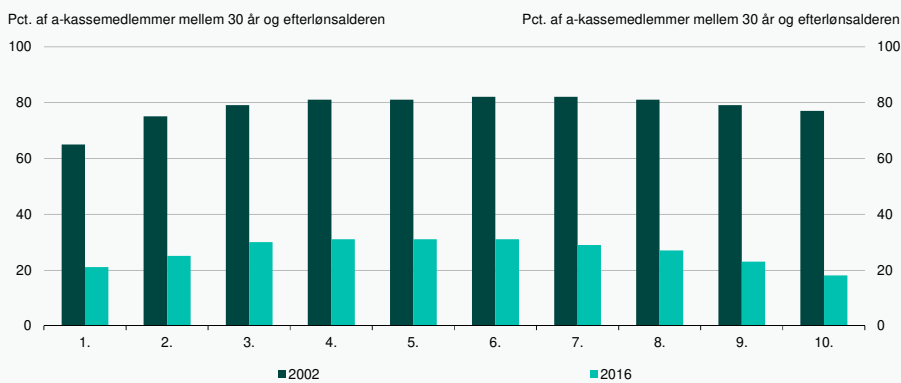

Anm.: Medlemmer af en a-kasse mellem 30 år og efterlønsalderen.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Der er heller ikke tydelige tegn på, at nogle indkomstgrupper oftere er tilmeldt efterlønsordningen end andre. Det er dog i midten af indkomstfordelingen, at tilslutningen til efterlønsordningen er størst. Andelen i hvert indkomstdecil, som betaler efterlønsbidrag, er nogenlunde ens på tværs af decilerne og er i omegnen af gennemsnittet de respektive år på henholdsvis 78 pct. i 2002 og 27 pct. af alle a-kassemedlemmer i 2016, jf. figur 5.

Figur 5

Efterlønsbidrag efter indkomstdeciler, 2002 og 2016

Anm.: Indkomstdeciler er på baggrund af den individuelle bruttoindkomst blandt medlemmer af en a-kasse mellem 30 år og efterlønsalderen. I bilag 1 er vist andelen, som betaler efterlønsbidrag fordelt på indkomstdeciler blandt alle 30-59-årige.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Tilslutningen i toppen og bunden af indkomstfordelingen er lidt mindre end i midten af indkomstfordelingen, og denne tendens er lidt stærkere i midten af 10'erne end i starten af 00'erne.

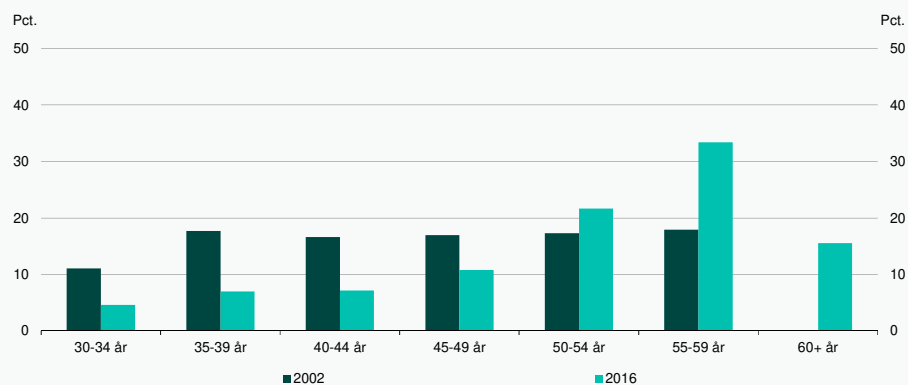
2. Tilbageværende medlemmer i efterlønsordningen

Medlemmerne af efterlønsordningen er i dag væsentligt ældre end tidligere. Hovedparten af de tilbageværende medlemmer i efterlønsordningen i dag er over 50 år.

I 2002 var medlemmerne af efterlønsordningen nogenlunde ligeligt fordelt på tværs af aldre over 30 år. Efter at halvdelen af medlemmerne trådte ud af ordningen i 2012, er 70 pct. af de tilbageværende i efterlønsordningen over 50 år, jf. figur 6.

Figur 6

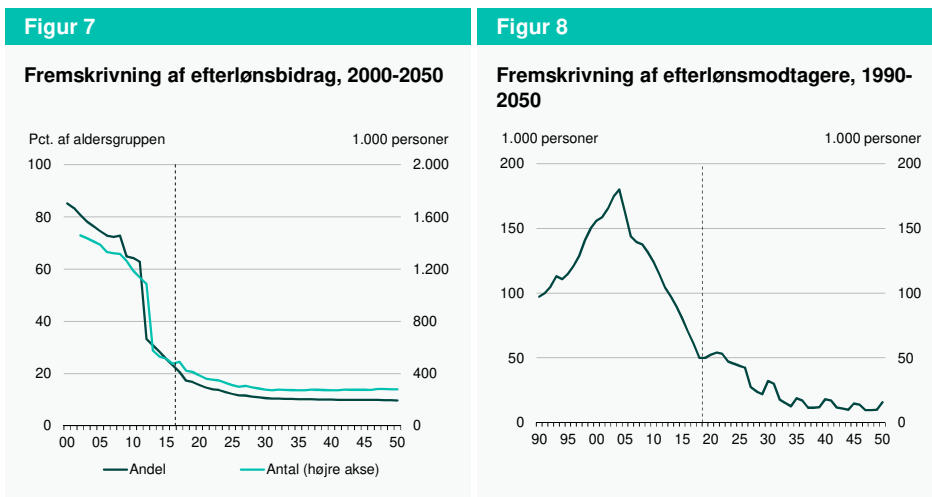
Alder for personer, som betaler efterlønsbidrag, 2002 og 2016

Anm.: Medlemmer af en a-kasse mellem 30 år og efterlønsalderen, som betaler efterlønsbidrag.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

I løbet af de næste 15 år vil godt 335.000 personer, som er over 50 år i dag, have passeret efterlønsalderen. Fremadrettet vil ordningen således svinde yderligere ind.

Det er forventningen, at andelen, som er *medlem* af efterlønsordningen, vil falde til omkring 10 pct. i 2050 svarende til omkring 275.000 medlemmer, jf. figur 7.

Anm.: Efterlønsbidrag er blandt personer i alderen 30 år og indtil efterlønsalderen de enkelte år. Efterlønsalderen stiger i takt med levetidsindekseringen af folkepensionsalderen. De historiske tal for andelen med efterlønsbidrag er fra STAR og opgjort per 1. september, jf. figur 1. De historiske tal for antal efterlønsmodtagere er fra ADAM's databank og opgjort ultimo året. Fremskrivningen er baseret på mellemfristet fremskrivning til Økonomisk Redegørelse august 2018.

Kilde: STAR, ADAM's databank, Finansministeriet og egne beregninger.

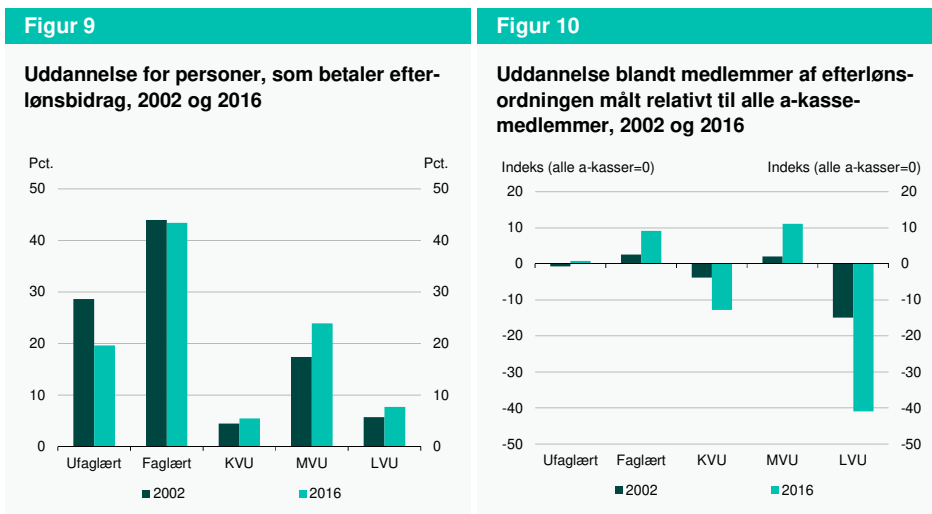
Ligeledes vil *antallet af efterlønsmodtagere* svinde ind i takt med, at færre er medlem af ordningen. Afkortningen af efterlønsperioden til tre år er også med til at reducere antallet af efterlønsmodtagere. Fremadrettet vil antallet af efterlønsmodtagere falde fra omkring 50.000 fuldtidspersoner i 2018 til 15.000 i 2050, jf. figur 8.

Uddannelsessammensætningen blandt de, som betaler efterlønsbidrag, har ændret sig væsentligt fra 2002 til 2016.

I 2002 var 44 pct. af medlemmerne faglærte og yderligere knap 30 pct. var ufaglærte, som ikke har nogen erhvervskompetencegivende uddannelse. I 2016 udgør de faglærte stadig den største gruppe med 43 pct., mens ufaglærte kun udgør 20 pct. af medlemmerne. Til gengæld er 24 pct. af de tilbageværende medlemmer personer med en mellemlang videregående uddannelse, hvilket er væsentligt flere end i 2002, jf. figur 9.

Ændringen i uddannelsessammensætningen blandt medlemmer af efterlønsordningen skyldes til dels, at mange har fravalgt ordningen, og til dels at uddannelsesniveaet generelt er øget.

1/3 af befolkningen i 30-59-årsalderen var ufaglærte i 2002, mens det kun gjorde sig gældende for 1/4 i 2016. Samtidig er andelen af personer i aldersgruppen med en videregående uddannelse steget fra 27 pct. i 2002 til 38 pct. i 2016.

Anm.: Medlemmer af en a-kasse mellem 30 år og efterlønsalderen, som betaler efterlønsbidrag. I figur 10 er uddannelsesfordelingen blandt, de som betaler efterlønsbidrag, målt relativt til uddannelsesfordelingen blandt alle a-kassemedlemmer. Et indekstal=0 betyder, at andelen af personer med det pågældende uddannelsesniveau er det samme blandt medlemmer af efterlønsordningen som alle a-kassemedlemmer. Hvis indekstallet er over 0 betyder det, at der er relativt flere, som betaler efterlønsbidrag i uddannelsesgruppen, sammenlignet med alle a-kassemedlemmer, og vice versa hvis indekstallet er mindre end 0.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

I 2002 var der en begrænset uddannelsesmæssig forskel mellem dem, som var med i efterlønsordningen og alle a-kassemedlemmerne. Det viser sig ved et indekstal tæt på 0 i figur 10.

Undtagelsen er a-kassemedlemmer med en lang videregående uddannelse, som i mindre grad er medlem af efterlønsordningen. Det gælder i 2002, hvor gruppen er underrepræsenteret med 15 pct. og særligt i 2016, hvor der er 40 pct. færre medlemmer af efterlønsordningen, som har en lang videregående uddannelse sammenlignet med alle a-kassemedlemmer.

Omvendt viser figur 10 også, at faglærte og personer med en mellemlang videregående uddannelse var overrepræsenterede blandt medlemmer af efterlønsordningen i 2002 og denne overrepræsentation er styrket i 2016 sammenlignet med alle a-kassemedlemmer.

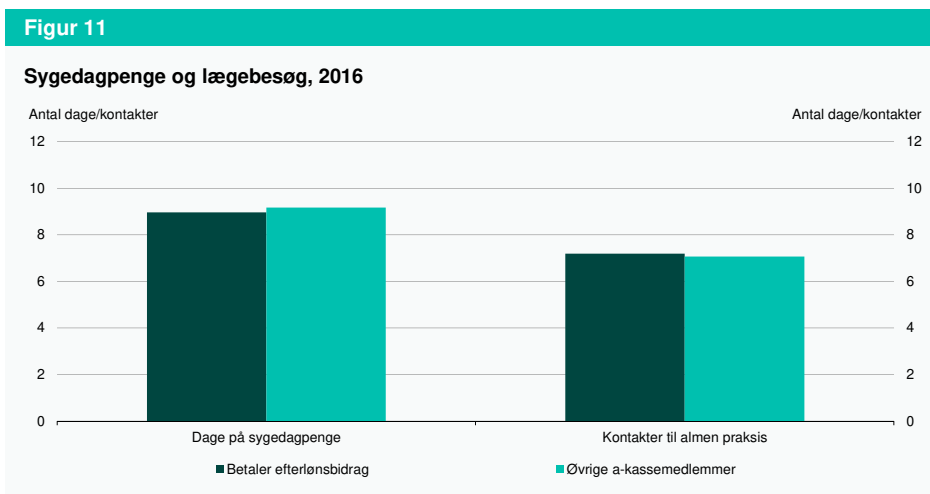
Ud over de forskelle, der ses mellem forskellige uddannelsesniveauer, så kan individuelle forhold ofte være afgørende for, om den enkelte vælger at være i efterlønsordningen.

Nogle er måske medlem af ordningen uden forventning om, at de kommer til at bruge den eller for at have mulighed for at optjene den skattefri præmie. Andre er medlem, fordi det er en betingelse for at være berettiget til seniorjob, hvis man bliver ledig tæt på efterlønsalderen. For atter andre kan helbredsproblemer spille en rolle. Helbredsproblemer kan svække beskæftigelsesmulighederne, og da kan efterlønsordningen give mulighed for at trække sig tidligere tilbage fra arbejdsmarkedet.

Der er dog ikke tegn på, at medlemmerne af efterlønsordningen i 2016 har en anden sygdomshistorik eller dårligere helbred end øvrige a-kassemedlemmer.

Der er her opstillet to indikatorer til at beskrive helbredet. Dels omfanget af dage på sygedagpenge og dels antallet af kontakter til almen praksis.

Målt på det gennemsnitlige antal dage på sygedagpenge gælder det for alle a-kassemedlemmer, uanset om de betaler efterlønsbidrag, at de modtager sygedagpenge i ca. 10 dage per år. Tilsvarende er der en meget begrænset forskel i antal lægebesøg for a-kassemedlemmer, som betaler efterlønsbidrag eller ej. Personer, som betaler efterlønsbidrag, har gennemsnitligt 7,2 lægebesøg og andre a-kassemedlemmer har 7,1 lægebesøg per år, jf. figur 11.

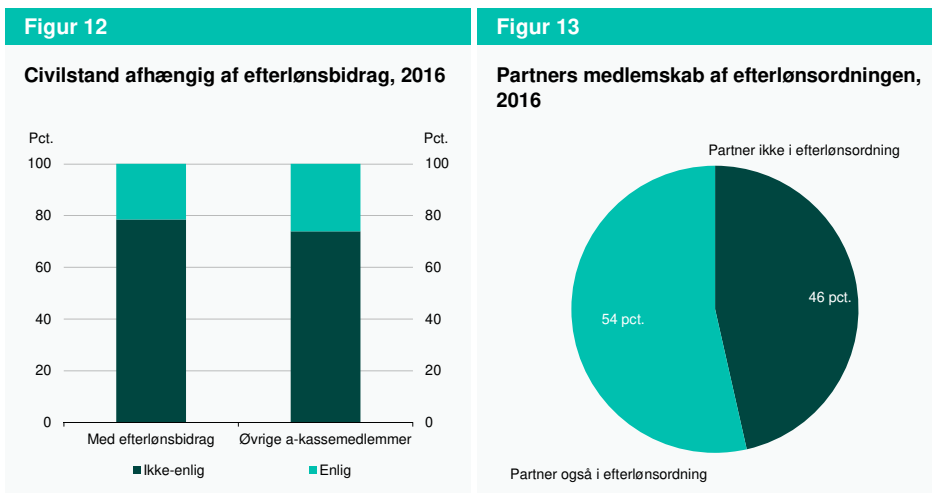
Anm.: Medlemmer af en a-kasse mellem 30 år og efterlønsalderen. Gennemsnitlige antal dage på sygedagpenge i 2016, hvor fraværsårsagen er sygdom inkl. erhvervsbetinget sygdom og arbejdsulykker. Gennemsnittet dækker over, at det kun er omkring 10 pct. af personerne, som har et forløb med sygedagpenge i året. Gennemsnitligt antal kontakter til almen praksis er på baggrund af sygesikringen i 2016.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Der er dermed ikke tegn på, at det aktuelle helbred spiller en stor rolle for, om man indbetaler til efterlønsordningen eller ej. Derimod er der tegn på, at en partners adfærd har stor betydning.

Omkring 78 pct. af medlemmerne af efterlønsordningen er gift eller samlevende. Det er stort set samme andel blandt de øvrige a-kassemedlemmer, jf. figur 12.

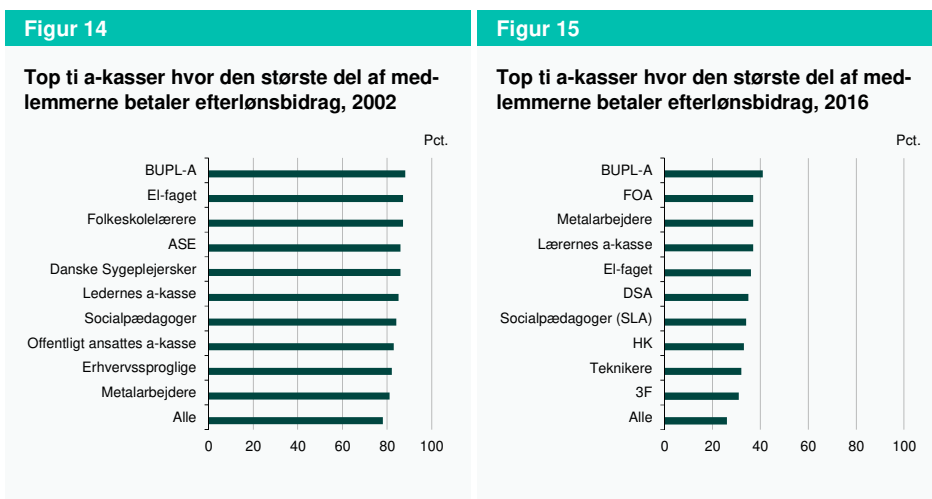
Der er tegn på, at familien ofte tager en fælles beslutning om at være med i efterlønsordningen eller ej. Hvis et medlem af efterlønsordningen har en partner, så er partneren i mere end halvdelen af tilfældene også medlem af efterlønsordningen, jf. figur 13.

Anm.: Medlemmer af en a-kasse mellem 30 år og efterlønsalderen. Ikke-enlige omfatter personer i ægteskab, registreret partnerskab, samlevende og samboende.
 Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

På tværs af alle a-kasser er andelen af medlemmer af efterlønsordningen faldet fra 78 pct. i 2002 til 27 pct. i 2016.

Blandt pædagoger, som er medlem af BUPL-A, betalte 88 pct. efterlønsbidrag i 2002, mens det gjorde sig gældende for 41 pct. i 2016. Det er den a-kasse, hvor den største del af medlemmerne betaler efterlønsbidrag i både 2002 og 2016, jf. figur 14 og figur 15.

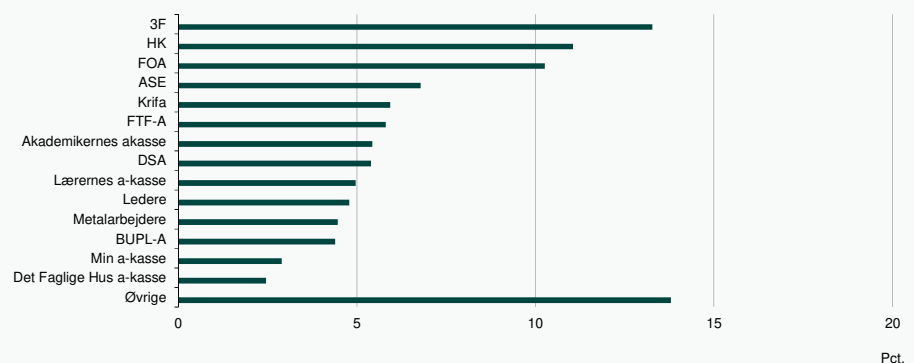

Anm.: Medlemmer af en a-kasse mellem 30 år og efterlønsalderen ultimo hvert år.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Blandt alle de godt 450.000, som betaler efterlønsbidrag i 2016, tilhører den største del a-kasserne i fagforbundene 3F, HK og FOA (hvilket også er blandt de største fagforbund), jf. figur 16.

Figur 16

Samtlige medlemmer af efterlønsordningen fordelt på a-kasse, 2016

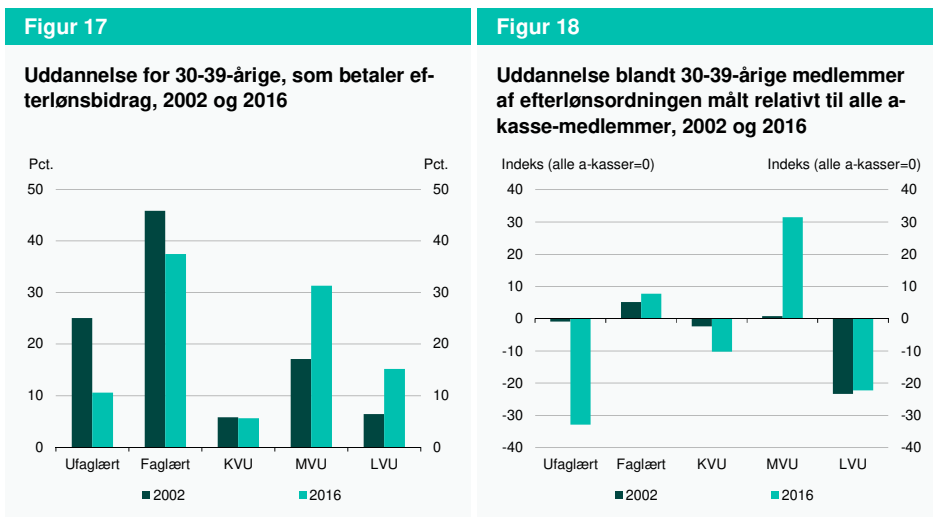
Anm.: Medlemmer af en a-kasse mellem 30 år og efterlønsalderen ultimo 2016.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

3. Medlemmer af efterlønsordningen fremadrettet

Tilslutningen til efterlønsordningen for personer, som i dag er mellem 30-39 år, kan give et billede af, hvordan medlemskredsen i efterlønsordningen vil se ud fremadrettet.

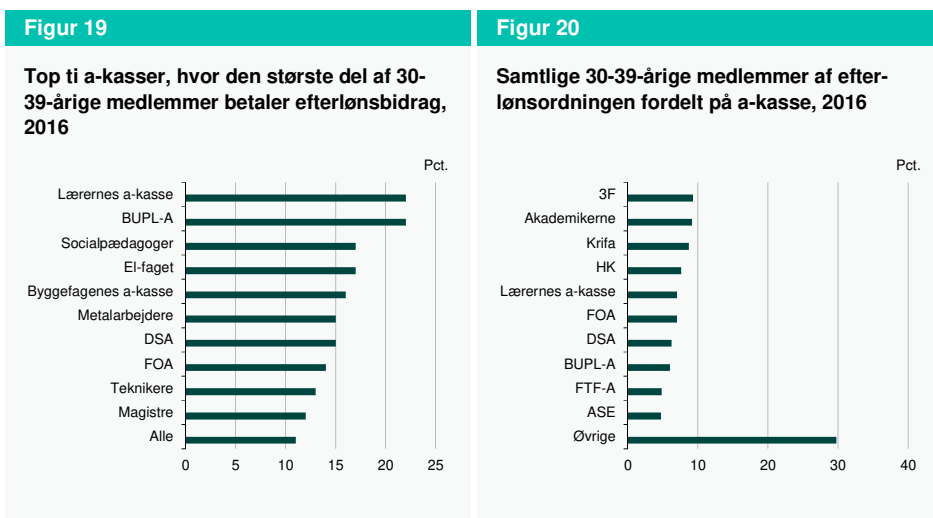
De to største uddannelsesgrupper blandt de 30-39-årige i 2016, som betaler efterlønsbidrag, er faglærte, som udgør knap 40 pct., samt personer med en mellemlang videregående uddannelse, som udgør godt 30 pct., jf. figur 17.

Særligt er gruppen af ufaglærte underrepræsenteret med 30 pct. blandt dem, som betaler efterlønsbidrag. Omvendt er personer med en mellemlang videregående uddannelse overrepræsenteret med 30 pct. blandt dem som betaler efterlønsbidrag sammenholdt med uddannelsesfordelingen blandt alle a-kassemedlemmer, jf. figur 18.

Anm.: 30-39-årige a-kassemedlemmer som betaler efterlønsbidrag. Se i øvrigt anmærkning til figur 10.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Billedet bekræftes, hvis der ses nærmere på, hvilke a-kasser, som har relativt mange medlemmer i 30-39-årsalderen, som er medlem af efterlønsordningen. Det gælder særligt personer med en mellemlang videregående uddannelse. Det er således 22 pct. af medlemmerne af Lærernes a-kasse og pædagogernes a-kasse (BUPL-A), som indbetaler til efterlønsordningen, jf. figur 19.

Anm.: 30-39-årige a-kassemedlemmer som betaler efterlønsbidrag.
 Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Blandt de ca. 55.000 30-39-årige medlemmer af efterlønsordningen i 2016 er 10 pct.

Økonomisk Analyse nr. 37

medlem af 3F, 10 pct. er medlem af Akademikerne og herefter følger Krifa, HK og Lærernes a-kasse, jf. figur 20.

Den relativt store del af medlemmer af efterlønsordningen, som er medlem af Akademikerne, skyldes til dels, at Akademikerne er den største a-kasse i aldersgruppen.

Akademikerne repræsenterer, som den største a-kasse i aldersgruppen, 13 pct. af a-kassemedlemmerne i alderen 30-39 år.

Bilag 1

De personer, som betaler efterlønsbidrag, er langt overvejende personer i beskæftigelse. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at både i 2002 og 2016 er andelen af personer, som betaler efterlønsbidrag, størst i 4. til 8. indkomst decil, jf. figur 1.

Figur 1

Efterlønsbidrag efter indkomstdeciler, 2002 og 2016

Anm.: Indkomstdeciler er på baggrund af den individuelle bruttoindkomst blandt personer mellem 30 år og efterlønsalderen.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.